

Kinematika

- **hmotný bod:** těleso s nekonečně malými rozměry, ale nenulovou hmotností, tj. žádné otáčení, žádná deformace atd.
hmotné body jsou rozlišitelné
asi lepší označení by bylo *bodová hmotnost* (analogicky jako bodový náboj)
- popis pohybu hmotného bodu – tj. poloha hmotného bodu v závislosti na čase
- polohový (radius) vektor \vec{r}
- **trajektorie:** křivka, kterou vytváří koncový bod polohového vektoru
- parametrické vyjádření trajektorie $\vec{r} = r(\vec{t})$

v kartézských souřadnicích

$$x = x(t)$$

$$y = y(t)$$

$$z = z(t)$$

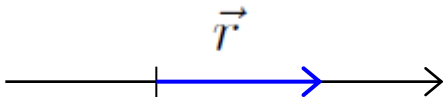
Fyzikální veličiny

Míry fyzikálních vlastností: $X = x [X]$

- **skalární** : invariantní vůči volbě souřadnicové soustavy
- **vektorové**: závisí na volbě souřadnicové soustavy

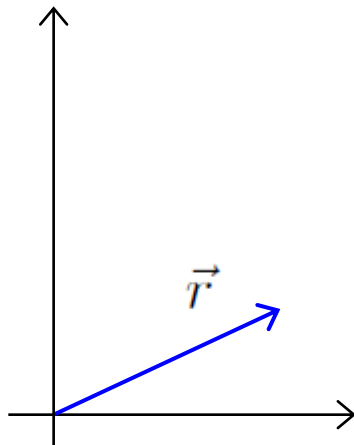
1 D

- skalár: x
- vektor: $\pm x$

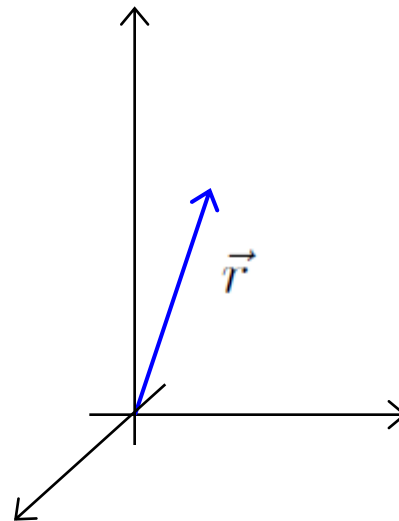
2 D

- skalár: x
- vektor: (x,y)

3 D

- skalár: x
- vektor: (x,y,z)

n D

- skalár: x
- vektor: (x_1, x_2, \dots, x_n)

Vektorové veličiny

Označení:

vektor: \vec{v}

velikost vektoru: v nebo $|\vec{v}|$

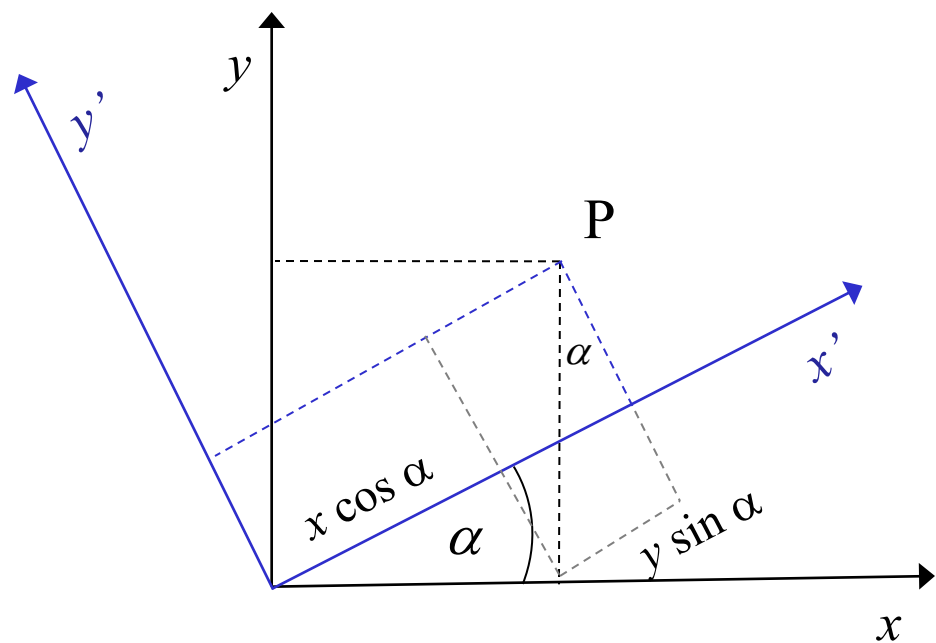
x-ová složka vektoru: v_x nebo v_1

y-ová složka vektoru: v_y nebo v_2

z-ová složka vektoru: v_z nebo v_3

Transformace souřadnic – otočení v rovině

- kartézská soustava souřadnic: x, y
- kartézská soustava otočená kolem osy z o úhel α : x', y'

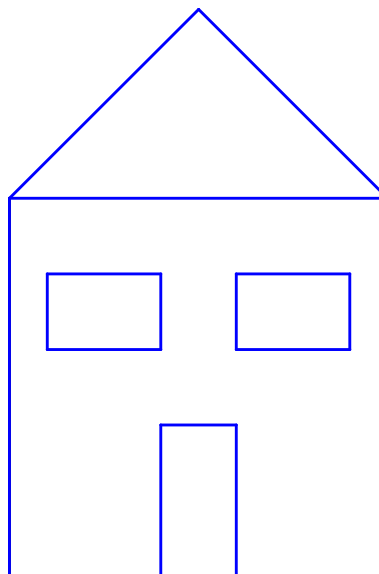
$$\begin{aligned}x' &= x \cos \alpha + y \sin \alpha \\y' &= -x \sin \alpha + y \cos \alpha\end{aligned}$$

$$\begin{pmatrix} x' \\ y' \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \cos \alpha & \sin \alpha \\ -\sin \alpha & \cos \alpha \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix}$$

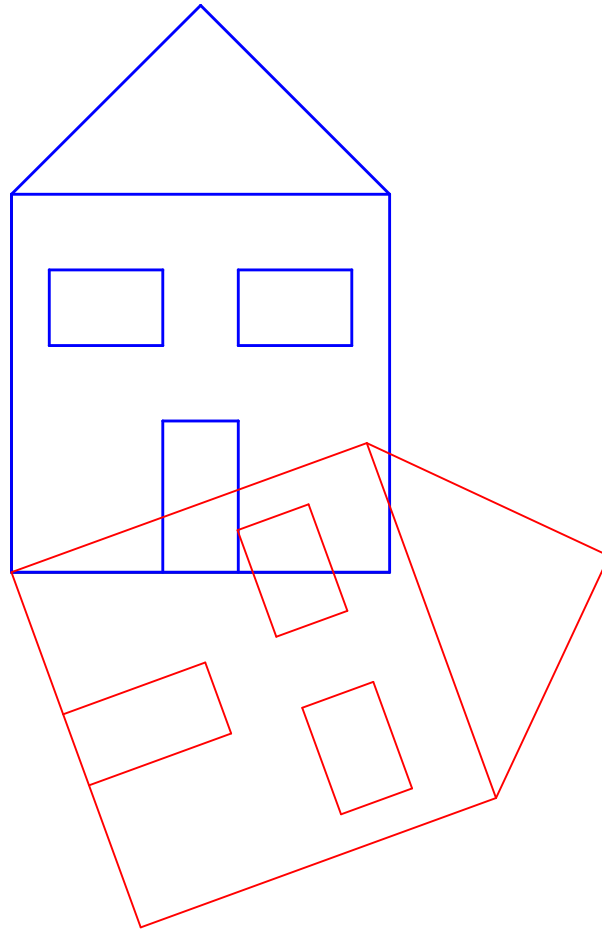
$$X' = AX$$

$$A = \begin{pmatrix} \cos \alpha & \sin \alpha \\ -\sin \alpha & \cos \alpha \end{pmatrix}$$

Transformace souřadnic – otočení v rovině

Transformace souřadnic – otočení v rovině

$$x' = x \cos \alpha + y \sin \alpha$$

$$y' = -x \sin \alpha + y \cos \alpha$$

Transformace souřadnic – otočení v prostoru

• kartézská soustava souřadnic: x, y, z

• otočení kolem osy \boldsymbol{o} o úhel α $\vec{o} = (o_x, o_y, o_z)$ $o_x^2 + o_y^2 + o_z^2 = 1$

$$X' = AX$$

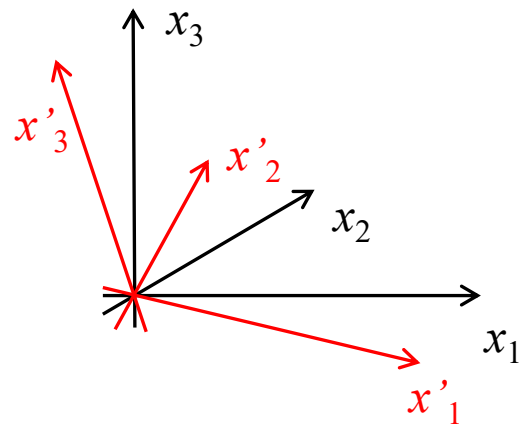
$$A = \begin{pmatrix} \cos \alpha + o_x^2(1 - \cos \alpha) & o_x o_y(1 - \cos \alpha) + o_z \sin \alpha & o_x o_z(1 - \cos \alpha) - o_y \sin \alpha \\ o_x o_y(1 - \cos \alpha) - o_z \sin \alpha & \cos \alpha + o_y^2(1 - \cos \alpha) & o_y o_z(1 - \cos \alpha) + o_x \sin \alpha \\ o_x o_z(1 - \cos \alpha) + o_y \sin \alpha & o_y o_z(1 - \cos \alpha) - o_x \sin \alpha & \cos \alpha + o_z^2(1 - \cos \alpha) \end{pmatrix}$$

Transformace souřadnic – obecně

- původní soustava souřadnic: x_1, x_2, x_3
- nová soustava souřadnic: x'_1, x'_2, x'_3

$$x'_i = \sum_{j=1}^3 a_{i,j} x_j$$

$$X' = AX$$

- **skalár** je veličina invariantní při transformaci souřadnic: $S(x') = S(x)$
- **vektor** je trojice veličin $\vec{v} = (v_1, v_2, v_3)$, která se při transformaci souřadnic transformuje jako souřadnice:

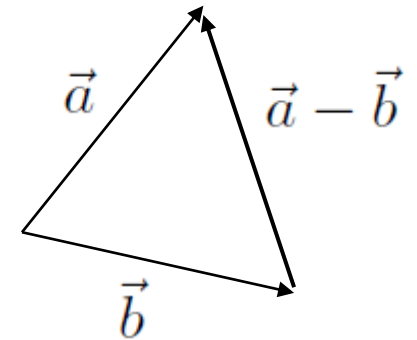
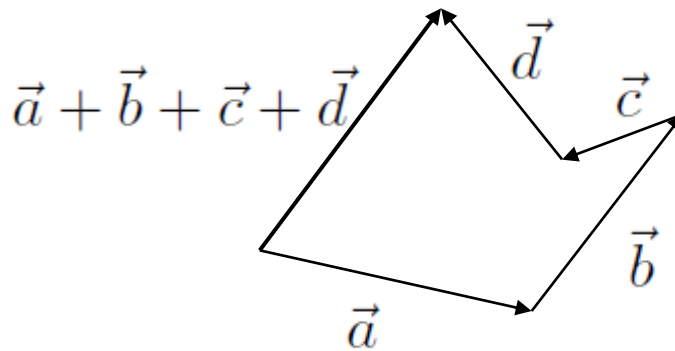
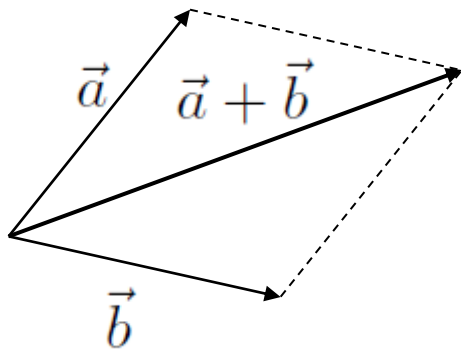
$$v'_i = \sum_{j=1}^3 a_{i,j} v_j \quad V' = AV$$

Vektorové fyzikální veličiny

- **velikost vektoru:** $|\vec{a}| = \sqrt{a_x^2 + a_y^2 + a_z^2}$ (velikost vektoru je skalár)

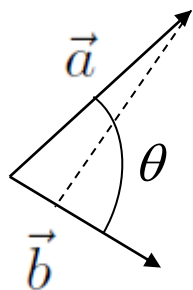
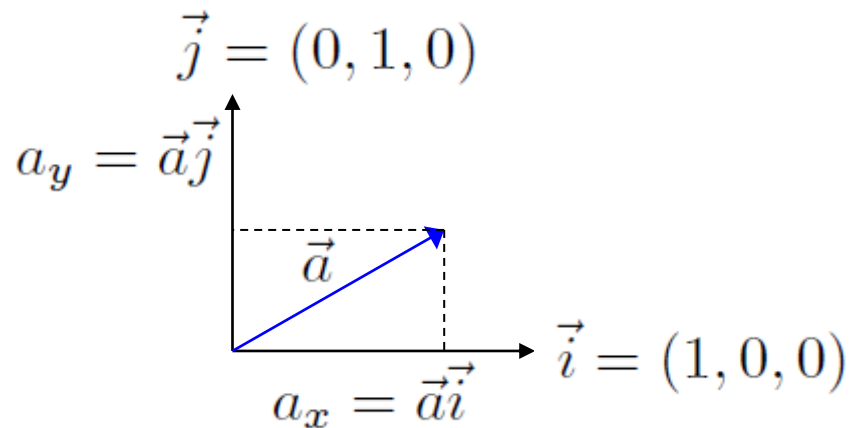
často se píše: $|\vec{a}| \equiv a$

- **součet / rozdíl vektorů:**

Vektorové fyzikální veličiny

- **skalární součin:** $\vec{a}\vec{b} = a_x b_x + a_y b_y + a_z b_z = ab \cos \theta$ (skalár)

skalární součin má význam velikosti průmětu vektoru \vec{a} do směru určeného vektorem \vec{b}

$$\frac{\vec{a}\vec{b}}{|\vec{b}|} = a \cos \theta$$

Vektorové fyzikální veličiny

• vektorový součin v 3D:

$$\vec{w} = \vec{a} \times \vec{b} = \begin{vmatrix} \vec{i} & \vec{j} & \vec{k} \\ a_x & a_y & a_z \\ b_x & b_y & b_z \end{vmatrix} = (a_y b_z - a_z b_y, a_z b_x - a_x b_z, a_x b_y - a_y b_x)$$

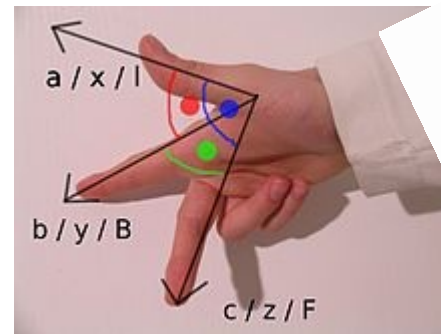
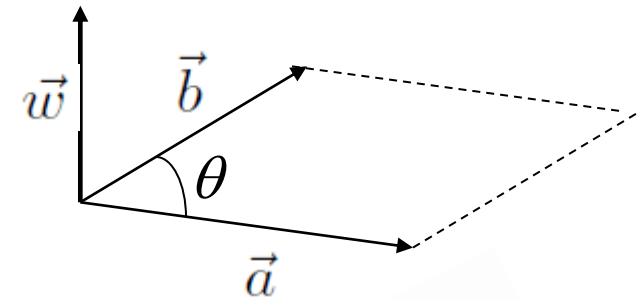
vektorový součin je vektor kolmý na \vec{a} a \vec{b}

$$\vec{w}\vec{a} = 0 \quad \vec{w}\vec{b} = 0$$

velikost vektorového součinu:

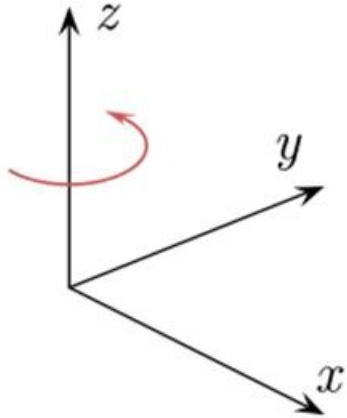
$$|\vec{w}| \equiv w = ab \sin \theta$$

$\vec{a}, \vec{b}, \vec{w}$ tvoří pravotočivý systém

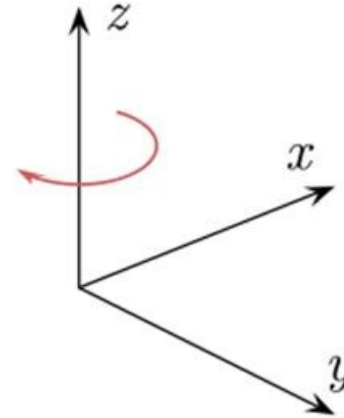

Kartézská soustava souřadnic

Pravotočivá

Levotočivá

jednotkové vektory ve směru souřadnicových os

$$\vec{i} = (1, 0, 0)$$

$$\vec{j} = (0, 1, 0)$$

$$\vec{k} = (0, 0, 1)$$

Kartézská soustava souřadnic

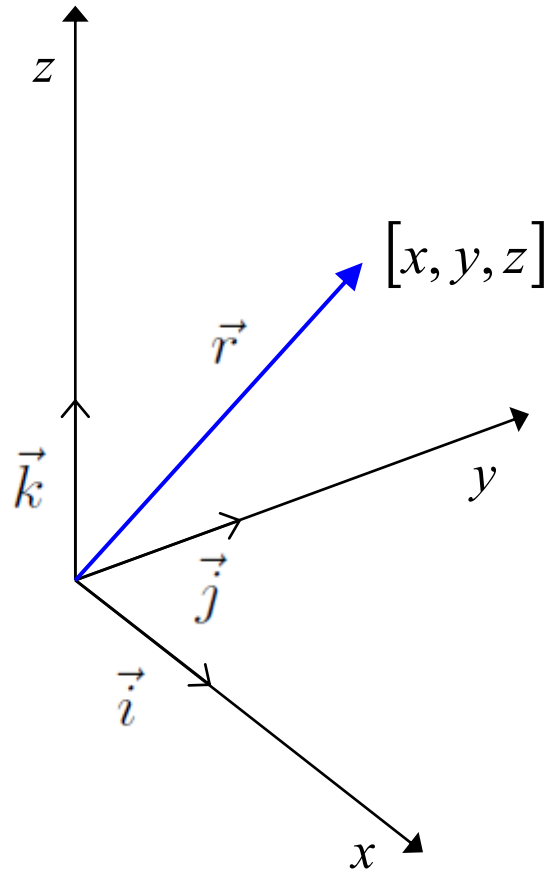
- ortonormální báze

$$|\vec{i}| = |\vec{j}| = |\vec{k}| = 1$$

$$\vec{i} \cdot \vec{j} = 0$$

$$\vec{i} \cdot \vec{k} = 0$$

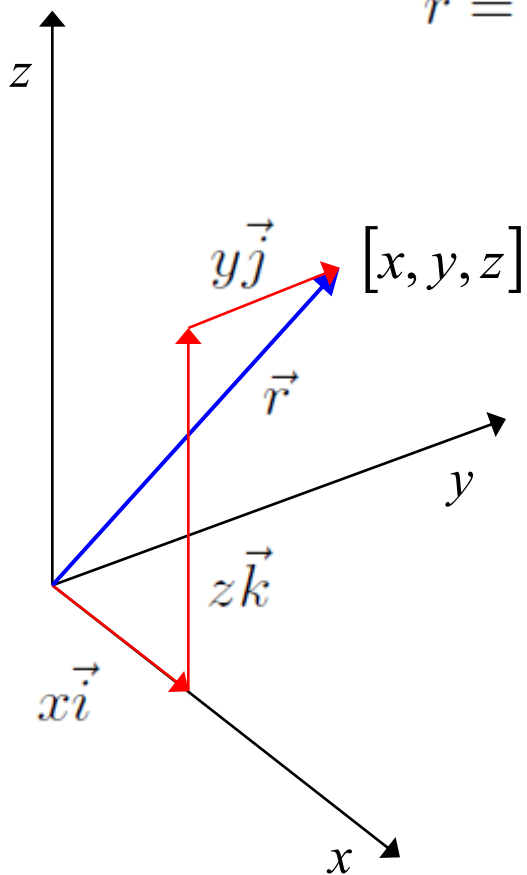
$$\vec{j} \cdot \vec{k} = 0$$

Kartézská soustava souřadnic

- polohový (radius) vektor

$$\vec{r} = x\vec{i} + y\vec{j} + z\vec{k} = (x, y, z)$$

velikost polohového vektoru:

$$r \equiv |\vec{r}| = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}$$

Obecné souřadnice

- kartézské souřadnice: x, y, z
- obecné souřadnice: q_1, q_2, q_3

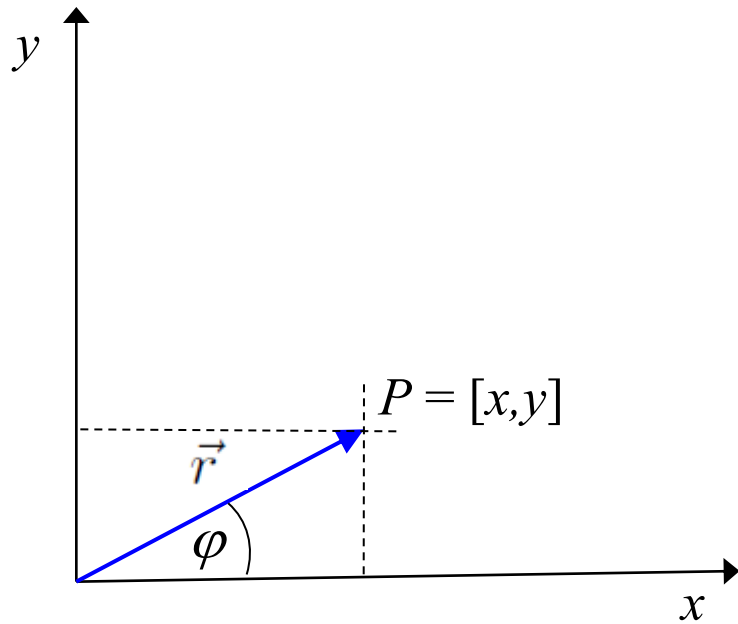
$$x = x(q_1, q_2, q_3) \qquad q_1 = q_1(x, y, z)$$

$$y = y(q_1, q_2, q_3) \qquad q_2 = q_2(x, y, z)$$

$$z = z(q_1, q_2, q_3) \qquad q_3 = q_3(x, y, z)$$

Polární soustava souřadnic

- kartézská soustava souřadnic: x, y
- polární soustava souřadnic: r, φ

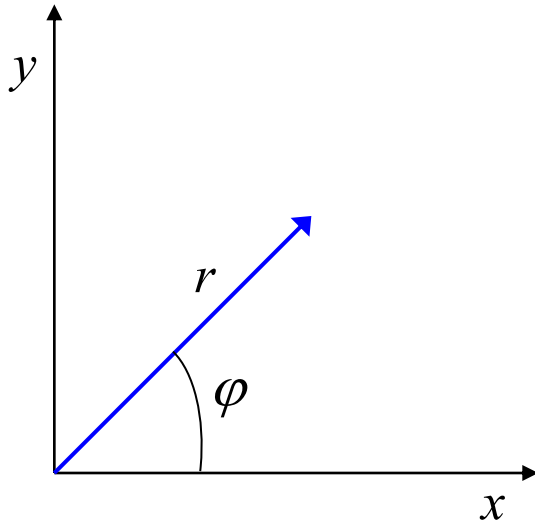
$$x = r \cos \varphi$$

$$y = r \sin \varphi$$

$$r = \sqrt{x^2 + y^2}$$

$$\varphi = \operatorname{arctg} \frac{y}{x}$$

Rovnoměrný pohyb po kružnici

polární souřadnice

$$r(t) = r$$

$$\varphi(t) = \omega t$$

ω - úhlová rychlost

$$T = \frac{2\pi}{\omega} \quad \text{- perioda}$$

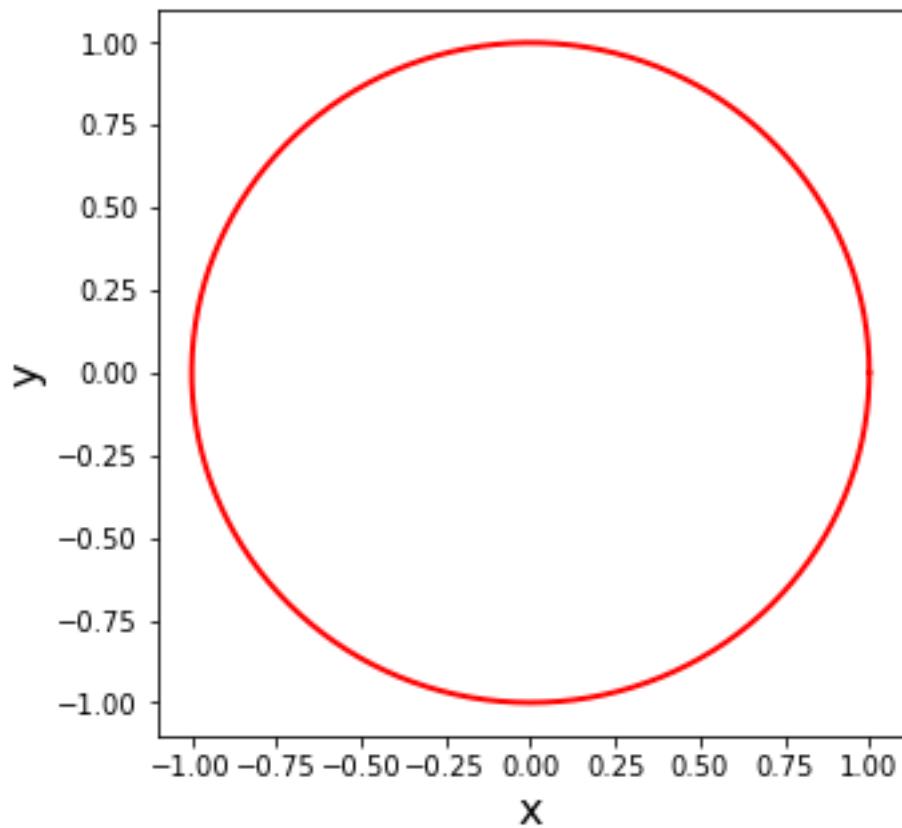
kartézské souřadnice

$$x(t) = r \cos \varphi = r \cos(\omega t)$$

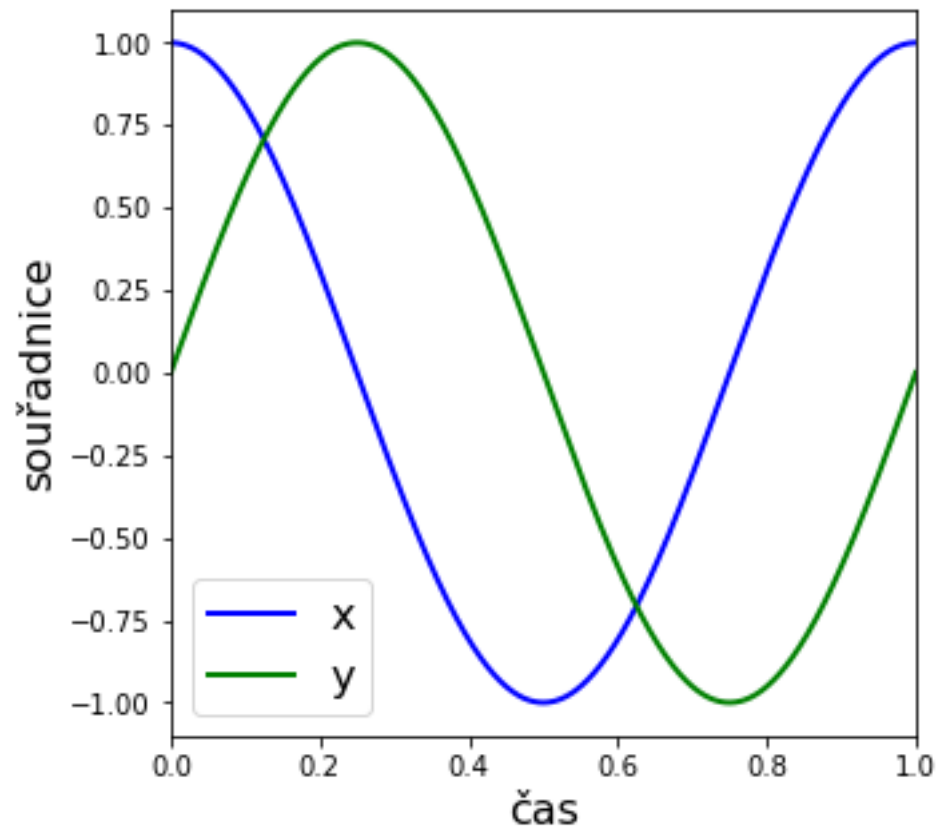
$$y(t) = r \sin \varphi = r \sin(\omega t)$$

Rovnoměrný pohyb po kružnici

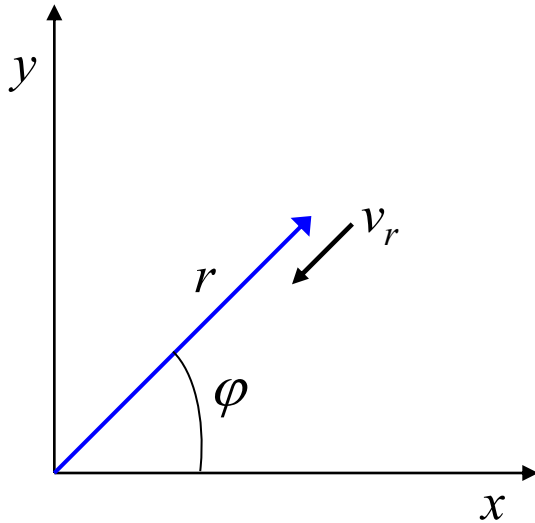
trajektorie

časová závislost souřadnic

Rovnoměrný pohyb po kružnici + zmenšování r

polární souřadnice

$$r(t) = r_0 - v_r t$$

$$\varphi(t) = \omega t$$

ω - úhlová rychlost

$$T = \frac{2\pi}{\omega} \quad \text{- perioda}$$

kartézské souřadnice

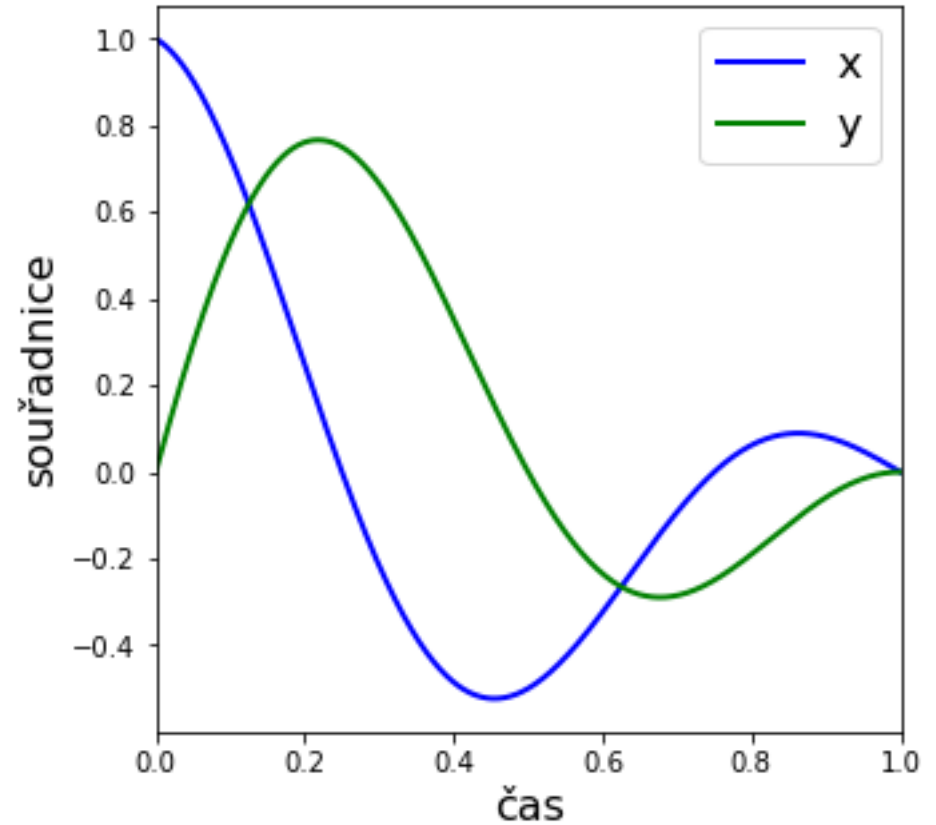
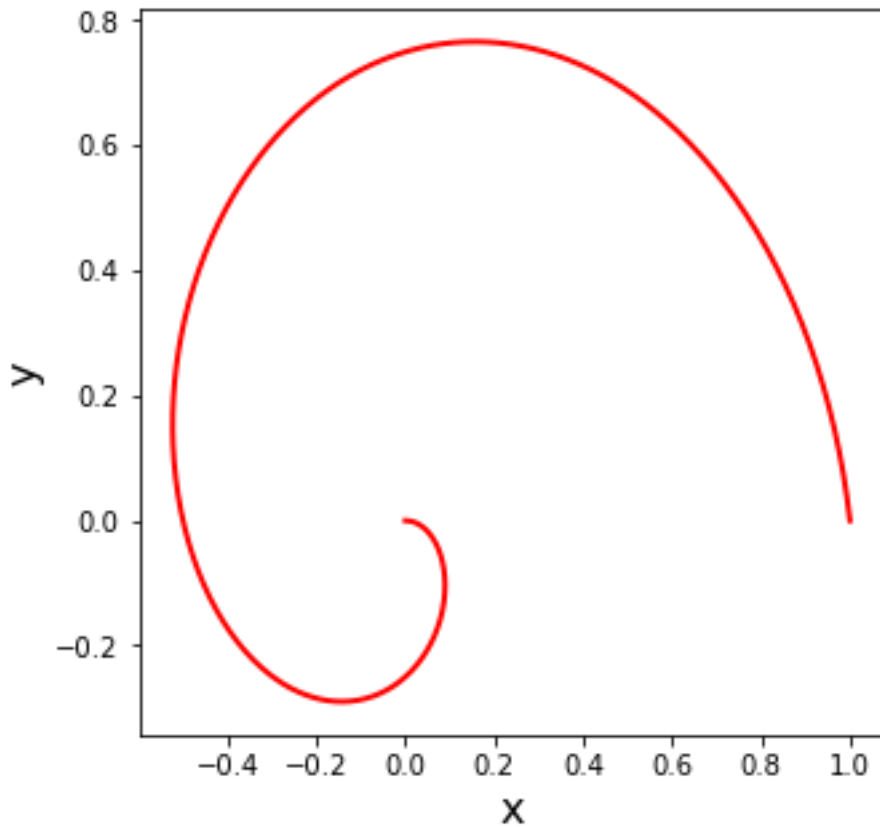
$$x(t) = r \cos \varphi = (r_0 - v_r t) \cos(\omega t)$$

$$y(t) = r \sin \varphi = (r_0 - v_r t) \sin(\omega t)$$

Rovnoměrný pohyb po kružnici + zmenšování r

$$v_r = \frac{r_0}{T} = \frac{r_0}{2\pi} \omega$$

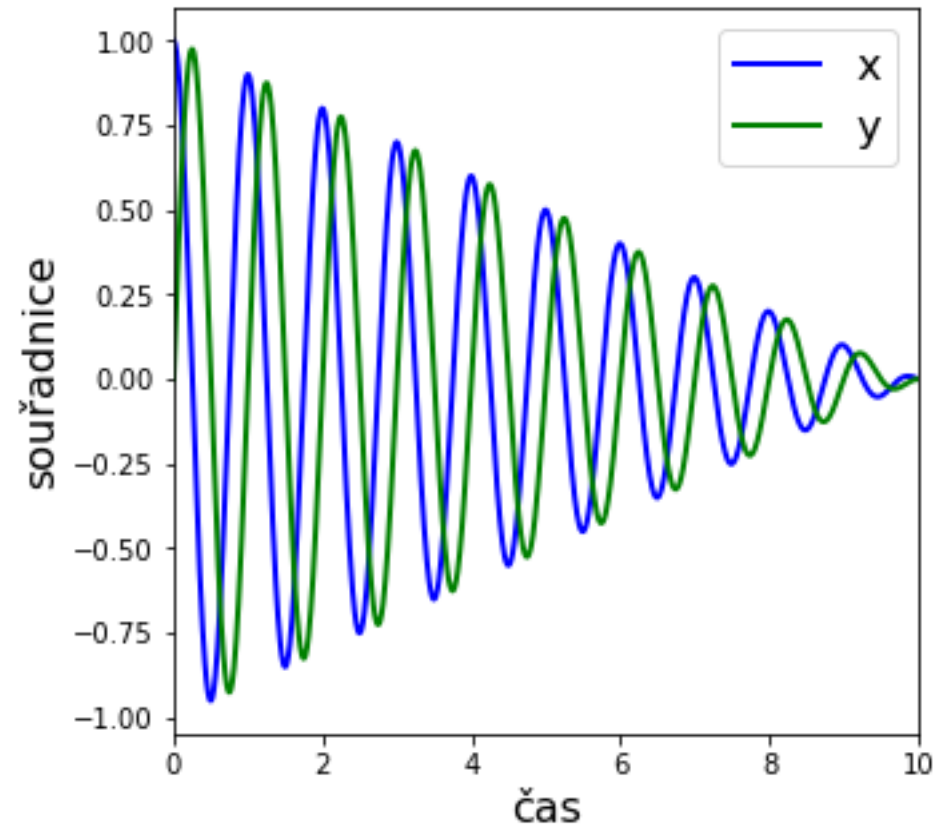
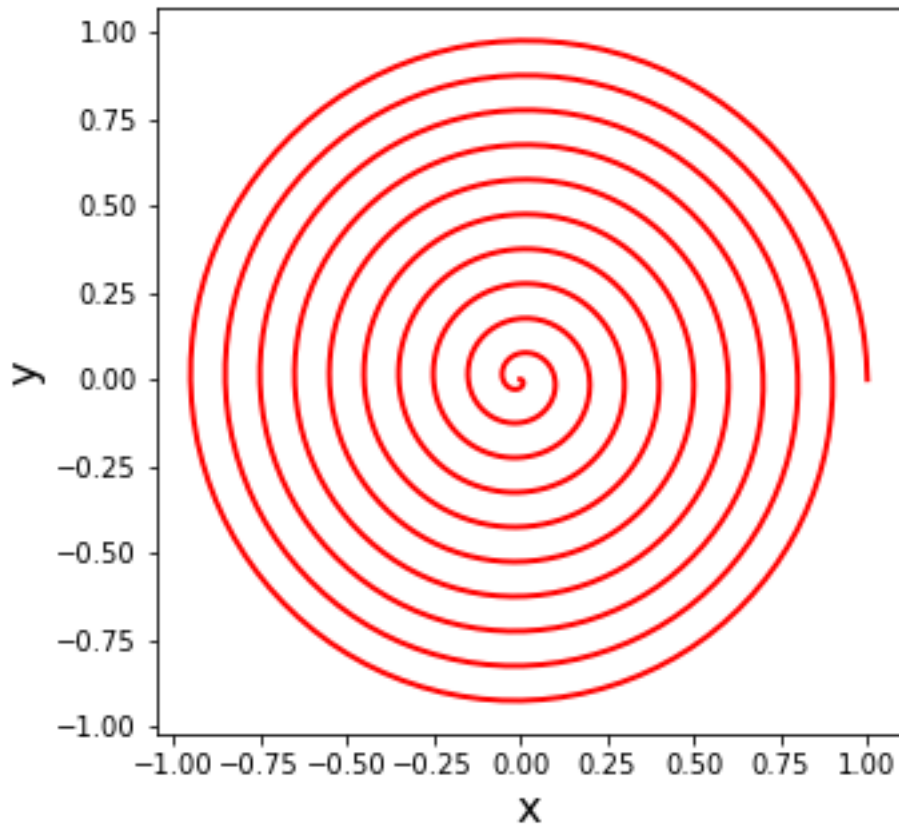
za jednu otočku: $r_0 \rightarrow 0$

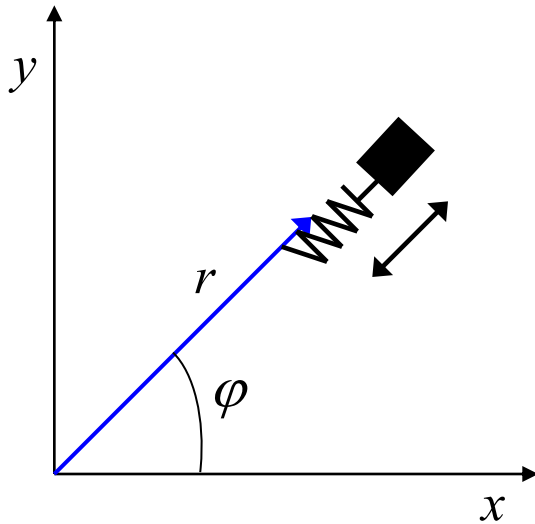
Rovnoměrný pohyb po kružnici + zmenšování r

$$v_r = \frac{r_0}{10T} = \frac{r_0}{20\pi} \omega$$

za jednu otočku: $r_0 \rightarrow 0.9r_0$

Kruhový pohyb + kmity

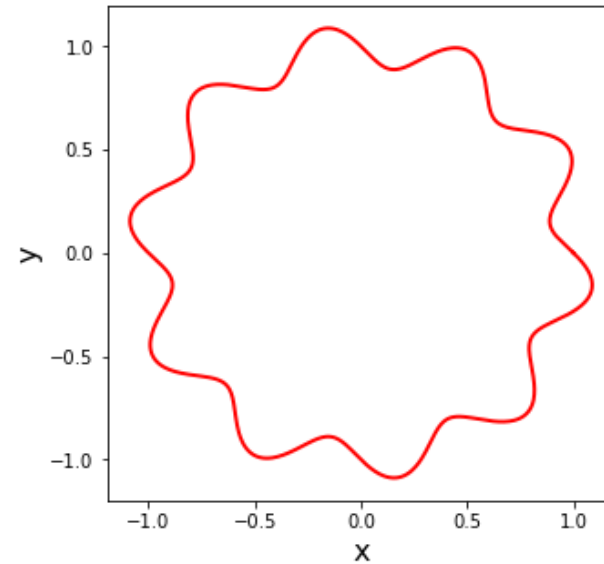
polární souřadnice

$$r(t) = r_0 + A \sin(2\pi f_r t)$$

$$\varphi(t) = \omega t$$

ω - úhlová rychlost f_r - frekvence kmitů

$T = \frac{2\pi}{\omega}$ - perioda A - amplituda kmitů

$$A = 0.1 r_0$$

$$f_r = \frac{10\omega}{2\pi}$$

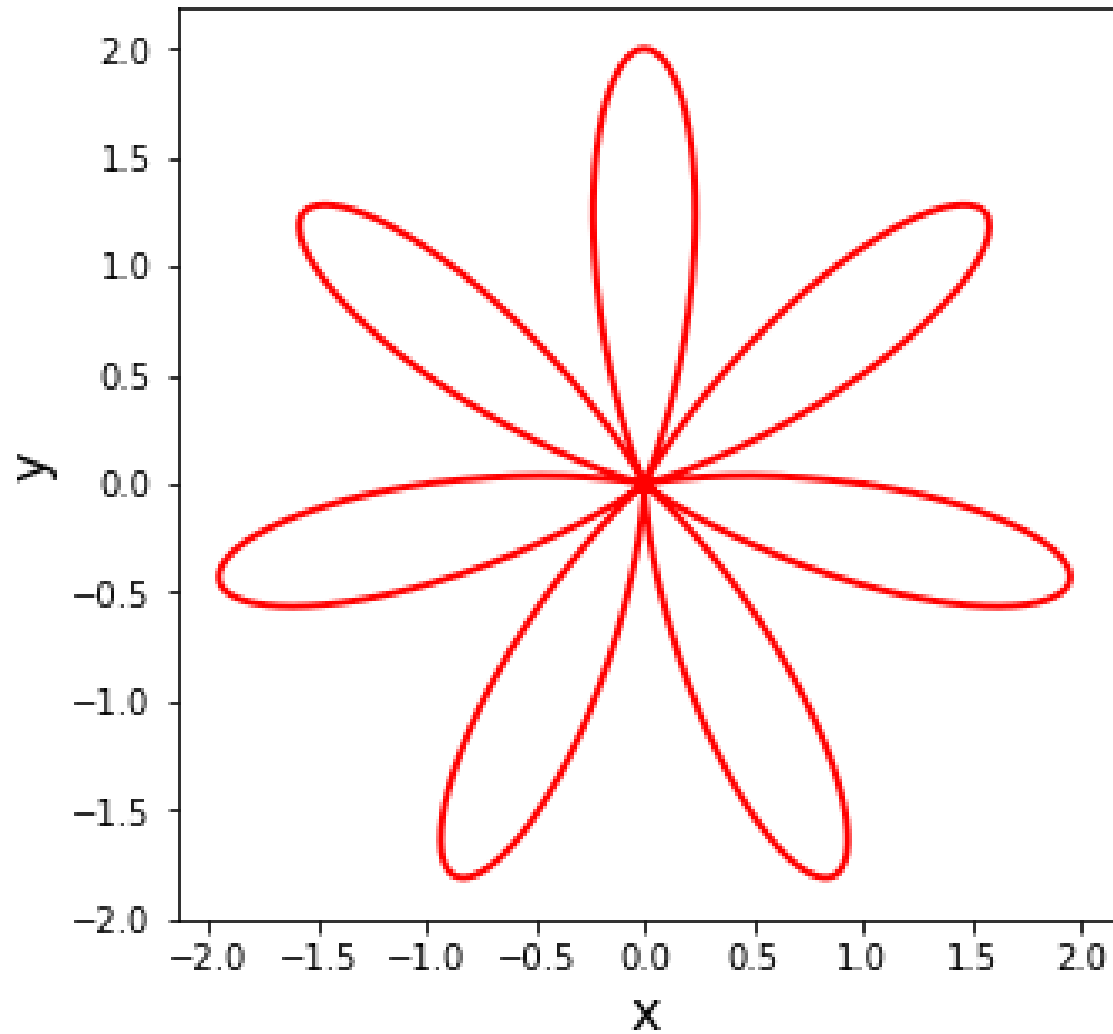
pruzina.py

kartézské souřadnice

$$x(t) = (r_0 + A \sin(2\pi f_r t)) \cos(\omega t)$$

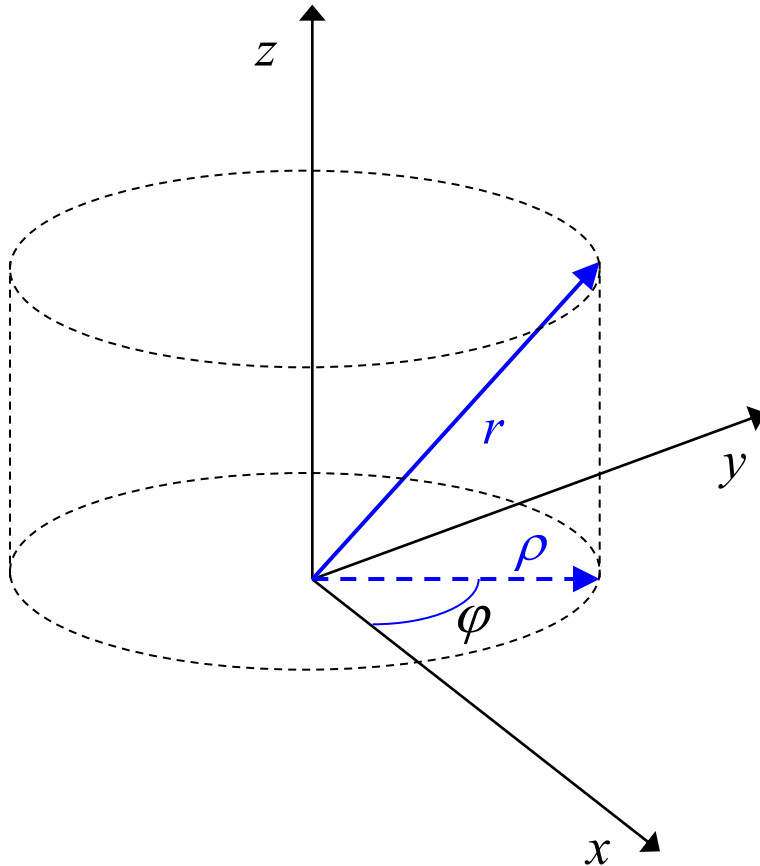
$$y(t) = (r_0 + A \sin(2\pi f_r t)) \sin(\omega t)$$

Trajektorie

Cylindrická soustava souřadnic

- kartézská soustava souřadnic: x, y, z
- cylindrická (válcová) soustava souřadnic: ρ, φ, z

$$x = \rho \cos \varphi$$

$$y = \rho \sin \varphi$$

$$z = z$$

$$\rho = \sqrt{x^2 + y^2}$$

$$\varphi = \operatorname{arctg} \frac{y}{x}$$

$$z = z$$

Cylindrická soustava souřadnic - šroubování

kartézské souřadnice

$$x(t) = \rho \cos \varphi = r \cos(\omega t)$$

$$y(t) = \rho \sin \varphi = r \sin(\omega t)$$

$$z(t) = v_z t$$

cylindrické souřadnice

$$\rho(t) = r$$

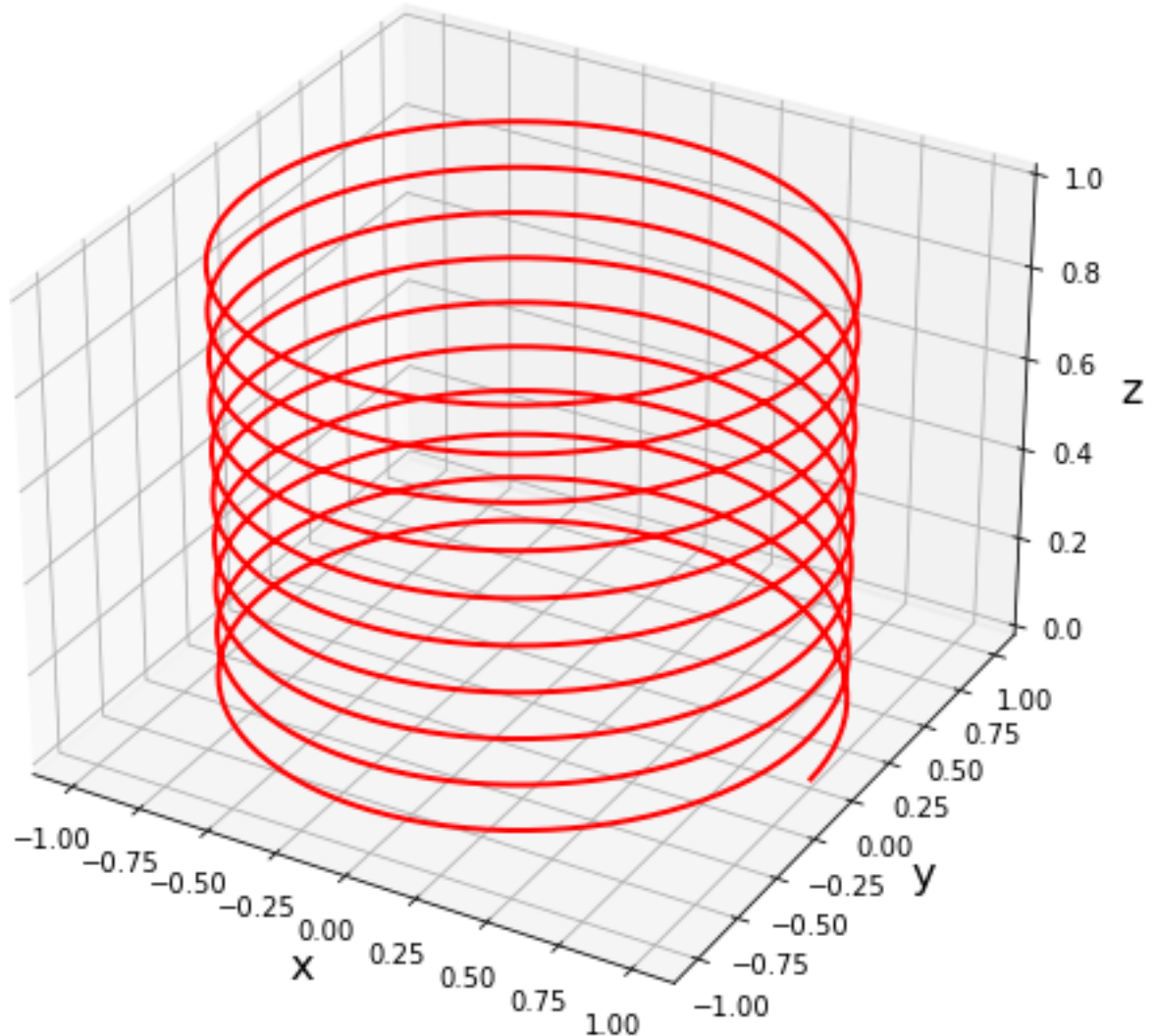
$$\varphi(t) = \omega t$$

$$z(t) = v_z t$$

ω - úhlová rychlost

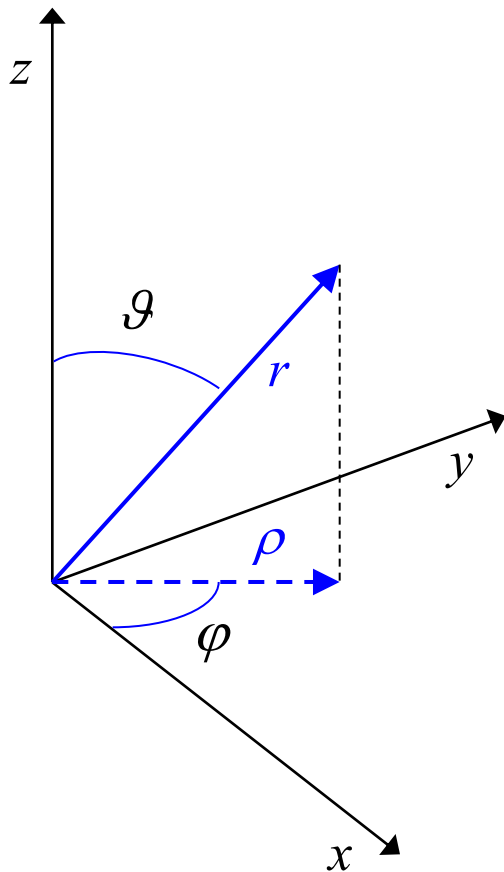
$$T = \frac{2\pi}{\omega} \quad \text{- perioda}$$

v_z - rychlost stoupání

Sférická soustava souřadnic

- kartézská soustava souřadnic: x, y, z
- sférická soustava souřadnic: r, \mathcal{G}, φ

$$x = r \sin \mathcal{G} \cos \varphi$$

$$y = r \sin \mathcal{G} \sin \varphi$$

$$z = r \cos \mathcal{G}$$

$$r = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}$$

$$\mathcal{G} = \operatorname{arctg} \frac{\sqrt{x^2 + y^2}}{z}$$

$$\varphi = \operatorname{arctg} \frac{y}{x}$$

Kinematika

- **hmotný bod:** těleso s nekonečně malými rozměry, ale nenulovou hmotností
- popis pohybu hmotného bodu – tj. poloha hmotného bodu v závislosti na čase
- polohový (radius) vektor \vec{r}
- **trajektorie:** křivka, kterou vytváří koncový bod polohového vektoru
- parametrické vyjádření trajektorie $\vec{r} = \vec{r}(t)$

kartézské souřadnice

$$x = x(t)$$

$$y = y(t)$$

$$z = z(t)$$

cylindrické souřadnice

$$\rho = \rho(t)$$

$$\varphi = \varphi(t)$$

$$z = z(t)$$

sférické souřadnice

$$r = r(t)$$

$$\vartheta = \vartheta(t)$$

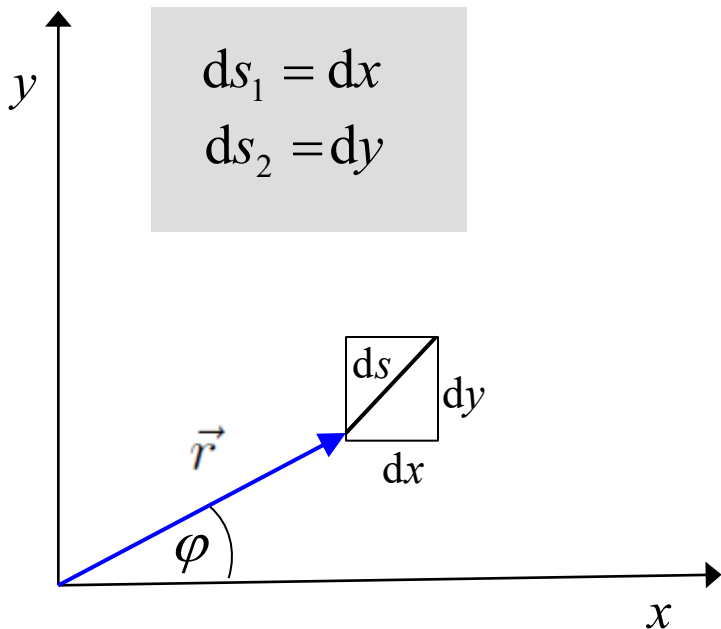
$$\varphi = \varphi(t)$$

Ortogonální obloučky

kartézské souřadnice:

velikost posunutí:

$$ds = (dx^2 + dy^2)^{1/2}$$

polární souřadnice:

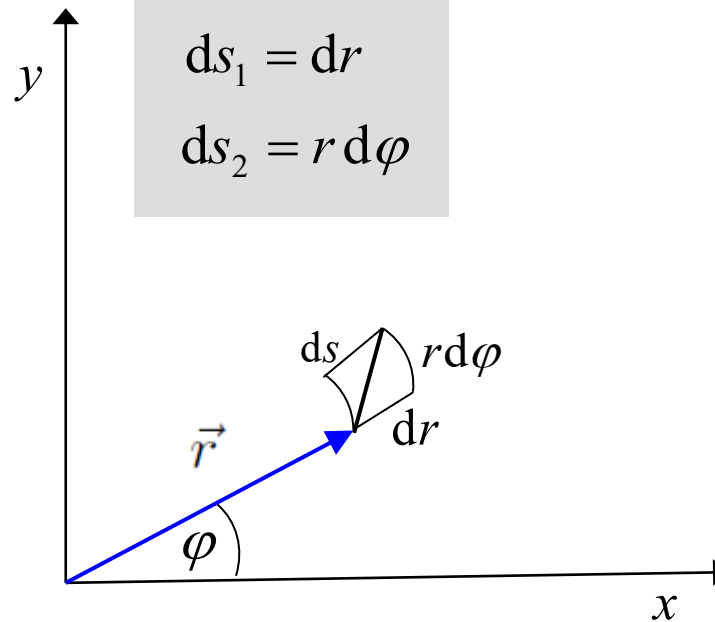
$$x = r \cos \varphi$$

$$y = r \sin \varphi$$

$$dx = \cos \varphi dr - r \sin \varphi d\varphi$$

$$dy = \sin \varphi dr + r \cos \varphi d\varphi$$

$$ds = (dx^2 + dy^2)^{1/2} = (dr^2 + r^2 d\varphi^2)^{1/2}$$

Ortogonální obloučky

kartézské souřadnice:

$$ds = \sqrt{ds_1^2 + ds_2^2 + ds_3^2}$$

$$dV = ds_1 ds_2 ds_3$$

$$ds_i = h_i dq_i \quad h_i - \text{Laméovy koeficienty}$$

soustava souřadnic	h_1	h_2	h_3	q_1	q_2	q_3
kartézská	1	1	1	x	y	z
cylindrická	1	ρ	1	ρ	φ	z
sférická	1	r	$r \sin \mathcal{G}$	r	\mathcal{G}	φ

např. sférická soustava souřadnic

objemový element: $dV = r^2 \sin \mathcal{G} dr d\mathcal{G} d\varphi$

element prostorového úhlu: $d\Omega = \sin \mathcal{G} d\mathcal{G} d\varphi$

Python

<https://www.anaconda.com/products/individual>

[Products](#) ▾

[Pricing](#)

[Solutions](#) ▾

[Resources](#) ▾

[Blog](#)

[Company](#) ▾

[Get Started](#)

Individual Edition

Your data science toolkit

With over 25 million users worldwide, the open-source Individual Edition (Distribution) is the easiest way to perform Python/R data science and machine learning on a single machine. Developed for solo practitioners, it is the toolkit that equips you to work with thousands of open-source packages and libraries.

Anaconda Individual Edition

[Download](#)

For Windows

Python 3.8 • 64-Bit Graphical Installer • 477 MB

Get Additional Installers

Python

<https://www.anaconda.com/products/individual>

[Products](#) ▾

[Pricing](#)

[Solutions](#) ▾

[Resources](#) ▾

[Blog](#)

[Company](#) ▾

[Get Started](#)

Anaconda Installers

Windows

Python 3.8

64-Bit Graphical Installer (477 MB)

32-Bit Graphical Installer (409 MB)

MacOS

Python 3.8

64-Bit Graphical Installer (440 MB)

64-Bit Command Line Installer (433 MB)

Linux

Python 3.8

64-Bit (x86) Installer (544 MB)

64-Bit (Power8 and Power9) Installer (285 MB)

64-Bit (AWS Graviton2 / ARM64) Installer (413 M)

64-bit (Linux on IBM Z & LinuxONE) Installer (292 M)

Python

CMD.exe Prompt

0.1.1

Run a cmd.exe terminal with your current environment from Navigator activated

Launch

Datalore

Online Data Analysis Tool with smart coding assistance by JetBrains. Edit and run your Python notebooks in the cloud and share them with your team.

Launch

IBM Watson Studio Cloud

IBM Watson Studio Cloud provides you the tools to analyze and visualize data, to cleanse and shape data, to create and train machine learning models. Prepare data and build models, using open source data science tools or visual modeling.

Launch

JupyterLab

3.1.7

An extensible environment for interactive and reproducible computing, based on the Jupyter Notebook and Architecture.

Launch

Jupyter Notebook

6.4.3

Web-based, interactive computing notebook environment. Edit and run human-readable docs while describing the data analysis.

Launch

Powershell Prompt

0.0.1

Run a Powershell terminal with your current environment from Navigator activated

Launch

Qt Console

5.1.0

PyQt GUI that supports inline figures, proper multiline editing with syntax highlighting, graphical calltips, and more.

Launch

Spyder

5.0.5

Scientific PYTHON Development Environment. Powerful Python IDE with advanced editing, interactive testing, debugging and introspection features

Launch

Glueviz

1.0.0

Multidimensional data visualization across files. Explore relationships within and among related datasets.

Install

Orange 3

3.26.0

Component based data mining framework. Data visualization and data analysis for novice and expert. Interactive workflows with a large toolbox.

Install

PyCharm Professional

A full-fledged IDE by JetBrains for both Scientific and Web Python development. Supports HTML, JS, and SQL.

Install

RStudio

1.1.456

A set of integrated tools designed to help you be more productive with R. Includes R essentials and notebooks.

Install

Spyder

Python - Spyder

Spyder (Python 3.8)

File Edit Search Source Run Debug Consoles Projects Tools View Help

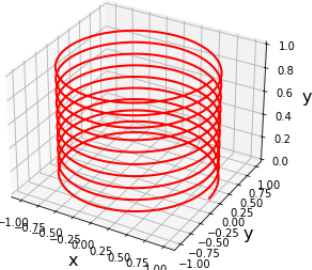
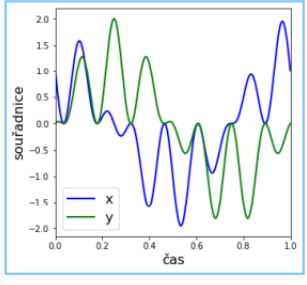
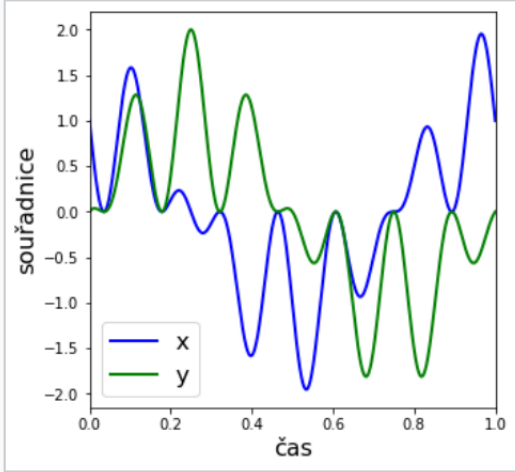
F:\text\teach\FyzikaI\2021\prednaska\prednaska2

F:\text\teach\FyzikaI\2021\prednaska\prednaska2\sroubovnice.py

```
1 import numpy as np
2 import matplotlib.pyplot as plt
3
4 r=1
5 T=1
6 omega=2*np.pi/T
7 vz=T/10
8 t=np.linspace(0,10*T,1000)
9 x=r*np.cos(omega*t)
10 y=r*np.sin(omega*t)
11 z=vz*t
12
13 fig=plt.figure(figsize=(8,8))
14 ax=fig.add_subplot(projection='3d')
15 ax.plot(x,y,z,lw=2,c='red')
16 ax.set_xlabel("x",fontSize=16)
17 ax.set_ylabel("y",fontSize=16)
18 ax.set_zlabel("z",fontSize=16)
19
```

HEA_sim.py - bulk\sc2 x HEA_sim.py - bulk\sc2b x HEA_sim.py - bulk\sc6 x DPL_spectra.py x DPL_view.py x dsc_bcg.py x sroubovnice.py x

137 %

Help Variable Explorer Plots Files

Console 1/A x

In [32]: runfile('F:/text/teach/FyzikaI/2021/prednaska/prednaska2/sroubovnice.py', wdir='F:/text/teach/FyzikaI/2021/prednaska/prednaska2')

In [33]: runfile('F:/text/teach/FyzikaI/2021/prednaska/prednaska2/sroubovnice.py', wdir='F:/text/teach/FyzikaI/2021/prednaska/prednaska2')

IPython console History